

Posudek oponenta

Jelínek, Tomáš, „Výchova v přírodě“ a německé mládežnické organizace skautského typu v českých zemích, disertační práce FTVS UK v Praze 2012, 244s., textové a obrazové přílohy.

Kandidát si zvolil poměrně obtížné téma: na jedné straně jde o rozsáhlou látku, na druhé straně je dochování pramenů velmi torzovitě. Zkoumání tohoto fenoménu nebylo dosud v takovém rozsahu podniknuto ani u českých organizací. Jak vplývá z obšírné kapitoly o pramenech a literatuře, kandidát si je problému s dochováním pramenů vědom, uvažuje možnosti, které by se bádání otevřely, pokud by se dochovaly ve větší míře. Především jde o možnost blíže sledovat vnitřní život organizace, jakou by poskytovaly vzpomínky a kroniky. Takto je odkázán především na materiály pražského spolkového katastru a policejního prezidia, výroční zprávy a dobový tisk. Heuristiku však autor podnikl velmi důkladně včetně výzkumu v rakouském státním archivu pro období do roku 1918. Stranou zůstaly některé zdroje, které by mohly být zajímavým doplněním, ale nezměnily by celkový obraz – mám na mysli např. práce pražského učitele Sedláka o pokusné škole v Praze-Holešovicích, relativně dobře přístupné ve výboru z jeho pamětí (*Z lavice za katedru*, Praha 1960). Také některé materiály k působení Miloše Seiferta, vydané v rámci jednoho ze svazků *ArchScout* (přístupné v SI ABS), by mohly obraz doplnit.

Struktura práce je účelná, po poměrně rozsáhlém úvodu následuje poučený přehled pramenů a literatury a začlenění sledovaného tématu do širšího proudu evropského myšlení 19. století, v němž návrat k přírodě, přirozenost hrál důležitou roli; konkrétně v užší vazbě na téma šlo také o rozvoj zážitkové pedagogiky. Jádrem práce je sledování vývoje a působení organizací, uplatňujících výchovu v přírodě a skautské prvky ve své činnosti; tuto část autor rozdělil na dva chronologicky odlišné oddíly – 1. do konce 1. světové války, kdy byly české země začleněny do širšího celku „království a zemí na říšské radě zastoupených“, tedy tzv. předlitavské části Rakouska-Uherska, 2. meziválečné období, a tedy vývoj v rámci Československé republiky, resp. především její české části. Důležité je sledování německých spolků v kontextu s českými a částečně – pokud působily na území ČSR – i polskými organizacemi. Oba oddíly se poněkud liší nejen časovým záběrem, ale i obsahově. zatímco hlavním sledovaným fenoménem „rakousko-uherského období“ je vznik skautských organizací, v meziválečném období je již škála německých spolků poměrně pestrá. Autor vždy sleduje i postoj státních orgánů k mládežnickým

spolkům, stejně jako pronikání některých prvků výchovy v přírodě do dobové školské praxe (Dětská farma, do jisté míry feriální osady ap.). Výklad je přehledný, vyvážený, účelně jsou využity přímé citace pramenů.

Práce se opírá o prameny a přináší nová zjištění v poznání německého mládežnického hnutí. V českém bádání je rozsáhlé zpracování tohoto tématu nové. Bude rozhodně přínosem pro další badatele.

Nicméně lze konstatovat i určité nedostatky: určitou formulační neobratnost, kdy se téměř totožná místa objevují na různých místech textu (zpravidla v úvodu a závěru), přepsání vedoucí k pravopisným chybám (např. s. 138, 14). Někdy jsou nedůsledně určeny lokality, takže vznikají hybridní označení (např. s. 104, „Cheb-Niemes“, Niemes=česky Mimoň), nebo je určení chybné (s. 142, Kamaik bei Leitmeritz není Kamýk nad Vltavou, ale Kamýk u Litoměřic, zřícenina hradu). Bylo by vhodné ponechat v poznámkovém aparátu a seznamu pramenů oficiální – tj. německé – označení rakouského státního archivu. Také české archivy by měly být uváděny v souladu se současnou strukturou archivní sítě – tj. uvést u státních okresních archivů vždy i příslušný oblastní archiv, jehož jsou součástí (SOA Litoměřice a MZA Brno). Otázkou je, zda nebylo možno získat více z osobních fondů, uložených v SI ABS, ale i v NA či AHMP. V zásadě však práce vyhovuje požadavkům, kladeným na disertační práce, a může být podkladem obhajoby.

Prof. PhDr. Hana Pátková, PhD.

Katedra PVHAS FF UK v Praze